

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 2nd
International Scientific
and Practical Conference

**SCIENCE IN THE ENVIRONMENT
OF RAPID CHANGES**

Brussels, Belgium
6-8.02.2023

SCIENTIFIC COLLECTION
INTERCONF

No 141
February, 2023

OPEN ACCESS

Scientific Collection «InterConf»

No 141

February, 2023

THE ISSUE CONTAINS:

Proceedings of the 2nd International
Scientific and Practical Conference

**SCIENCE IN THE ENVIRONMENT
OF RAPID CHANGES**

BRUSSELS, BELGIUM

February 6–8, 2023

BRUSSELS
2023

MEDICINE AND PHARMACY

Стан опромінення населення від природних джерел радіації

Куцак Алла Валеріївна¹,
Мартиничева Єлизавета Віталіївна²

¹ кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної гігієни,
медичної екології та профілактичної медицини;
Запорізький державний медичний університет; Україна

² студент-магістрант;
Запорізький державний медичний університет; Україна

Опромінення населення за рахунок природних джерел випромінювання в світі посідає перше місце серед джерел іонізуючого випромінювання і вносить основний за величиною вклад в загальне опромінення людей. За даними звіту НКДАР ООН, розрахована для середніх значень параметрів джерел іонізуючого випромінювання, річна ефективна доза опромінення населення, яке проживає в районах з помірним кліматом, від природних джерел складає 2,4 мЗв (більше як 60 % складає радон), від медичного опромінення – 0,4 мЗв [1].

Останніми роками в центрі постійної уваги населення і наукової громадськості знаходиться проблема радіації і її впливу на організм людини. В значній мірі це пов'язано з найважчою в історії атомної промисловості та енергетики аварією на Чорнобильській АЕС, в наслідок якої виникло стійке довготривале радіоактивне забруднення радіонуклідами цезію, стронцію об'єктів довкілля. Забруднення охопило 12 областей (73 райони) України [2, 3]. Середньозважена сумарна ефективна доза опромінення населення України, обумовлена природними джерелами, складає 3,5 мЗв·рік⁻¹. Вклад керованої компоненти в сумарну дозу оцінюється в 2,8 мЗв·рік⁻¹, причому істотна доля цієї дози формується за рахунок радону-222 в повітрі приміщень – 2,4 мЗв·рік⁻¹ (72%). В Україні був встановлений жорсткий рівень контролю (в термінах НРБУ-97 – рівень дій) радону – 100 Бк·м⁻³ [4].

В зв'язку з цим дуже важливо мати інформацію про основні чинники опромінення населення в окремих регіонах країни для розробки заходів щодо їх зниження. Особливо ця проблема

MEDICINE AND PHARMACY

актуальна для Запорізької області, де розташована найбільша в Європі Запорізька АЕС та висока природна радіаційна складова за рахунок виходу скелястих порід урану і торію.

Ключові слова: природна радіоактивність, опромінення населення за рахунок природних джерел випромінювання, радіаційна безпека населення.

Мета роботи – оцінити рівні опромінення населення Запорізької області за рахунок природних джерел та запропонувати заходи щодо зменшення опромінення населення від природних джерел випромінювання.

Методи досліджень: дозиметричні, радіохімічні, спектрометричні, аналітичні, розрахункові.

Результати дослідження. Аналіз рівнів гамма-фону в приміщеннях будинків із цегли показав, що усереднена величина потужності поглиненої дози гамма-випромінювання в повітрі приміщень менше вимірної величини на відкритій місцевості і складає у середньому $10,5 \text{ мкР} \cdot \text{год}^{-1}$; із деревини – $12,3 \text{ мкР} \cdot \text{год}^{-1}$; із залізобетону – $10,6 \text{ мкР} \cdot \text{год}^{-1}$. Проведено дослідження щодо значення питомої активності природних радіонуклідів у будівельних матеріалах та мінеральній будівельній сировині з метою їх використання в житловому будівництві. Проаналізовано значення питомої активності радіонуклідів у ґрунті за період 2019–2021 рр. Проаналізовано вміст природних радіонуклідів та значення питомої активності в харчових продуктах. Досліджено питому активність радіонуклідів у питній воді з підземних та поверхневих джерел водопостачання. Проведено аналіз вимірювань середньорічної еквівалентної рівноважної об'ємної активності радону-222 в житлових та громадських будівлях.

Висновки. Встановлено, що усереднена величина потужності поглиненої дози гамма-випромінювання в повітрі приміщень складає у середньому $11,1 \text{ мкР} \cdot \text{год}^{-1}$, що менше вимірної величини на відкритій місцевості – $13,1 \text{ мкР} \cdot \text{год}^{-1}$ за 2019–2021 рр.

Визначено, що значення ефективної питомої активності природних радіонуклідів в будівельних матеріалах та мінеральній будівельній сировині Запорізьких кар'єрів за 2019–2021 рр. не перевищує допустимий норматив $370 \text{ Бк} \cdot \text{кг}^{-1}$, і може бути використаний в якості будматеріалу в житловому будівництві без обмежень, згідно НРБУ-97.

Результати досліджень свідчать про відсутність перевищення показників радіоактивності ґрунту у порівнянні з середнім багаторічним показником спостереження до аварійного періоду на ЧАЕС.

MEDICINE AND PHARMACY

Питома активність радіонуклідів (^{137}Cs , ^{90}Sr) в харчових продуктах не перевищують допустимі рівні згідно існуючих нормативів.

Аналіз значень питомої альфа- і бета-активності у питній воді з підземних джерел водопостачання виявив ряд перевищень згідно вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» в 2-х пробах. Встановлено, що у питній воді з поверхневих джерел водопостачання не було зафіксовано перевищень існуючих гігієнічних нормативів.

Визначено, що значення середньорічної ЕРОА радону-222 в будівлях не перевищує існуючий норматив згідно НРБУ-97.

Запропоновано заходи щодо зменшення опромінення населення від природних джерел випромінювання.

References:

- [1] Павленко Т. О. Радіаційно-гігієнічна оцінка доз опромінення населення України від техногенно-підсилених джерел природного походження : дис. ... д-ра. біол. наук : 14.02.01. Київ., 2010. 253 с.
- [2] Костенецький М.І., Лемешко Л.Т., Павленко Т.О., Севальнев А.І., Куцак А.В. Оптимізація радіаційно-гігієнічного моніторингу на сучасному етапі : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Київ, 18-19 квітн. 2016 р. Київ, 2016. С. 223.
- [3] Костенецький М.І., Лемешко Л.Т., Борцова М.В., Трусевіч І.Л. Дози опромінення населення Запорізької області за результатами радіологічних моніторингових досліджень : матеріали наук.-практ. конф., Запоріжжя, 18-25 квітн. 2017 р. Запоріжжя, 2017. С. 2.
- [4] НРБУ-97/Д-2000. Норми радіаційної безпеки України; доповнення: Радіаційний захист від джерел потенційного опромінення. – [Чинний від 2000-07-12]. – Вид. офіц. – Київ, 2000. – 135 с.